

NAŠA ZVEZDA

Zvezda mila je migljala
in naš rod vodila je;
lepše nam ta zvezda zala,
nego vse svetila je.

Toda, oh, za goro utone,
skrije se za temni gaj;
svetle prašam milijono:
Vrne li se še kedaj?

A molče zvezdice jasne,
odgovora ne vedo,
dol z neba višave krasne
nemo na prašalca zro.

Pridi, zvezda naša, pridi,
jasne v nas upri oči,
naj moj dom te zopet vidi,
zlata zvezda srečnih dni!

Simon Gregorčič

OP 19/1944

7.V.49/10174

TOVARIŠI!

Nista še minila dva meseca odkar sem na tem otoku, pozvan od ameriške vojaške oblasti naj vstopim v službo zavezniških sil, da tvorim vez med slednjimi in svojimi sonarodnjaki. Nisem okleval trenutok, ker jase mi je bil takoj plomeniti namen, in ko sem kmalu po svojem prihodu med vas izvedel, da je bil to tudi klic tovarišev, sem se z vsem navdušenjem oprijel naloge in gorja življenja v šotoru.

Tovariši, mnogo sem našel med vami sovaščanov, mnogo znancev s Sardinije, pa tudi oni, ki me prej niso poznali, so razumeli mojo nalogo in nisem našel med vami nezaupanja. To me krepi v moji trdni volji, da nadaljujem započeto delo ter iztočasno mi je vaše zaupanje velika opora pri izvrševanju težke naloge.

Bil sem med vami in zanemaril nisem niti najbolj samotnega kotička, kjer sem le vedel da se nahaja naš tovariš. Poslušal sem vaše želje, prošnje, pritožbe in se uveril o istinitosti vaših potreb. Kako rad bi vam pomagal v vsem, toda žal, prevelike so in premnoge jih je! Hrana, obleka, delo, prostost, vse je bilo na dnevnem redu, toda največja želja skoraj slohernega je bilo koprncenje po duševni hrani, po hrani ki naj bi nam blažila življenje v tujini, nam krajšala čas, nam bila vsaj malenkostno nadomestilo vesten o naših dragih, nas duševno in srčno pripravljala na dan, ko se povrnemo med naše brate v domovino. Hrepeneli smo vsi po zvezdi, ki naj bi nam kazala pot do naših domov.

Dobili smo to hrano, našli smo "Našo Zvezdo" vodnico. Naj bi uspešno razsvetljevala pot, po kateri gremo in hočemo, da se končno združimo z našimi brati pod pravim svobodnim solncem na Balkanu. Od nas samih je odvisno, da nam zvezda ne ugasne prej dokler nam na obzorju ne posije solnce svobode.

Bratje, na delo!

Dr. Ivo Ambrozič

VSEH MRTVIH DAN

Danes je vseh mrtvih dan,
vsem dragim mrtvim posvečen;
na grob naj misel rona tam,
kjer križa ni, ni krizantem...

Junak premnog v grobu sam
polozen v zemlje je objem;
brat naš je to, je partizan;
in svečic ni, ni krizantem...

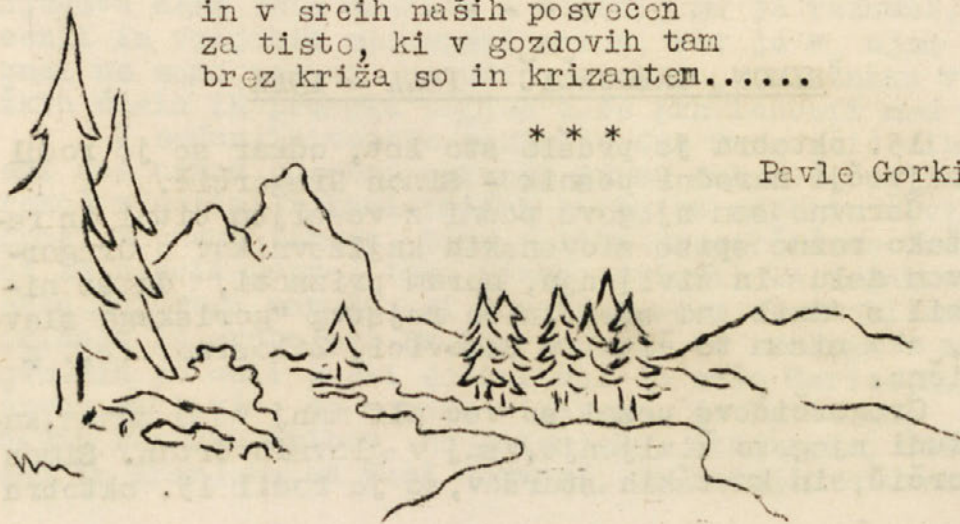
Kje grob je, morda ne vedo...
le veje smrek mu večni sen
pojo - poslednjo uspavanko.
Napisa ni, ni krizantem....

Naj njemu gozd bo mirogoj.
Zdaj grob pokriva mah zelen;
njemu življenje bil je boj
brez rož in cvetja krizantem....

Svet bodi nam vseh mrtvih dan
in v sreih naših posvečen
za tisto, ki v gozdovih tam
brez križa so in krizantem.....

* * *

Pavle Gorkič

Vladimir Pahor:

"DOMOVINA"

Tužni so časi, katere živimo preko morja v daljni tujini - ni nam slabo. -

Tara nas misel na bodočnost, misel na bodoči razvoj novih smotrov in idej, misel na težko pričakovano, že od nekdaj zaželeno svobodo!

Smisel bratstva, ideali slovanskega Balkana, združitve vsch bratov pod silnim stolpom Slovanstva na Balkanu.

Na vzhodu se blišči zarja - - - Grobovi, tulijo v tujini, zemljan trepeče pred zrelom propasti, čuje pretečo grozoto, vihar krutega nečloveškega naščevanja, obup pred morskim valom, obnemogel, krvavi in ostane - -

Volkova zalakani tavajo, grdi psi kakor hijeno, bruhaajo ogenj naščevanja, junaki, starci, ženice otroci vse trpi in jecí - - - dom gori. -

Noč temna viharna, naščevalna polna grozote - - odbila bo polnoči, rdeča jutranjica se bo pokazala na vzhodu - - in takrat bomo vsi enoglasno zagrmeli:

"Slovan na dan"

- - - - -

SIMON GREGORČIČ 1844 - 1944

15. oktobra je prošlo sto let, odkar se je rodil naš največji narodni pesnik - Simon Gregorčič.

Čeravno sem njegove pesni z veseljem čital in ravnó tako razne spise slovenskih književnikov o Gregorčičevem delu in življenju, moram priznati, da se nisem bil spomnil na stoletnico rojstva "goriškega slavčka", ako nisem to čital v Bazovici. Zalostno..... a resnično.

Gregorčičove pesni so več ali manj vsom znane, kakor tudi njegovo življenje, vsaj v glavnih črtah. Simon Gregorčič, sin kmetških staršev, se je rodil 15. oktobra

1844. na Vrsnem pri Kobaridu. Študirar je v goriškem Malem Semenišču, kjer je odlično dovršil študije z maturo. Z velikim veseljem je čital in prevajal grške in latinske klasike, češčino in srbohrvaščino; a njegova želja nadaljevati študije leposlovja na vseučilišču se ni izpolnila, ker mu skromna sredstva tega niso dopuščala. Vdal se je usodi in želji staršev, ter postal duhovnik. Služboval je najprej v Kobaridu, nato pa v Rifembergu na Gradišču pri Prvačini, in zadnja tri leta, bival v Gorici. Povsod so ga ljudje vzljubili in globoko spoštovali kot duhovnika in moža. Bolezen ga je vedno preganjala, dokler ga ni premagala in spravila v grob. Med mašo ga je zadel mrtvoud, nekaj dni pozneje pa kap. Umrl je v Gorici, dne 24. novembra 1906, in počiva na pokopališču pri Sv. Lovrenca pri Libušnjem.

Simon Gregorčič je nenavadno plodovit pesnik. Njegova dela so zbrana v štirih zvezkih "Poezij". S svojimi pesmi je S. Gregorčič za dal slovenskemu narodu pečat svoje velike, plemenite duše: ljubezen do domovine, moralno trdnost, globoko sočutje do trpinov in trdno vero v višjo pravičnost tudi na tem svetu.

- - -

Slovenski in drugi književniki so Gregorčiča in njegova dela zelo cenili. A najbolj ga je razumel, ocenil in vzljubil slovenski narod, ker je v njem spoznal ne samo pesnika a tudi voditelja, tolažnika v težkih časih in preroka boljše dobe pravičnosti med narodi.

V sedanjih težkih časih je duh Gregorčičevih pesmi naš narod posebno okrepil in mu dal moč, da je tako rekoč z golimi rokami pričel borbo na smrt in življenje proti močnemu tiranu. Glas velike Gregorčičeve duše se ni še nikoli poprej tako visoko dvignil in segal v dno srca zdravega naroda, ki z navdušenjem sledi klicu, ki prihaja iz groba pri Sv. Lovrencu in se razlega v močnih odmevih po celi soški dolini, dol do naše Gorice, do kraškega skalovja, do sončne vipavske, do Istre in, preko naših krasnih hribov, na Dolenjsko, Stajersko, Gorenjsko in Kranjsko, od vasi do vasi, do zadnjih slovenskih

domov in dalje, kjerkoli se rodoljubi borijo ali delajo in verujejo v pravično bodočnost:

"Zdaj solze v stran, brodje v dlan;

"Dom znova vstati mora...

In vstaja že - ta naš preljubi dom, ki nam ga je sovražnik porušil. Cvet našega naroda se bije z brožjem v eni in z brodjem v drugi roki, kakor ga je Gregorčič videl naprej, in ga navdahnil že pred desetletji:

"Orodje v desni, v levi meč,

"Svoj dom gradimo, se boreč;

"Napadnik mora pasti,

"Nas sveti dom pa vzrasti.

Gregorčičev bataljon in drugi slovenski oboroženi oddelki ter ves narod izpolnjujejo želje našega velikega pesnika, preroka in prvega rodoljuba, "Vihar grozan, vihar strašan" že ponehuje in bliža se dan, ko bomo vsi "pod streho hiše ene" in

"Dom skupno bo ognjišče nam,

In skupno delališče;

On skupen bo nam božji hram

In skupno bo branišče.

xxxX

* * *

"NAŠA ZVEZDA" bo izhajala vsakih 15 dni in sicer v obsegu 28. strani. - Vsakdo lahko postane dopisnik našega polmesečnika, ki bo najraje priobčeval podučne članke v prozi. - Dopise pošiljajte najhitrejšim potom na naslov: "Nasa Zvezda" - 1229th Slav Company A.P.O. 386, U.S.Army -

Narod si bo pisal sodbo sam,
ne frak mu je ne bo
in ne talar!

I. Cankar

Poskakini:

PRI NABORU... PRI VOJAKIH

Pri naboru, pri vojakih:
sto hudičev, kol'k' so hajklih,
prevestirajo te cel'ga,
vse čjo vedet' do hudiča.
Nič ne smili se jim čas,
oni 'majo to za špas.
Tam je dohtar in pisač;
kaj bo delal? Pisal pač:
vse kar dohtar bo pomeril.
Kol'k' sedaj se boš zameril:
jezik mu pokazal boš;
kaj če v rokah 'mel bi nož?
Strašno ježta dohtar ferbčen;
in se to: prav nič ni zbirčen;
Vsacega potrka, - tiplje;
kac'ga vruga s tem ugiblje?
Vsake sorti vzame mere,
nič se ne boji zamere.
Kakšno imas čeljust in zobē;
kaj še druž'ga 'maš narobe?
Kol'k' številka so oči;
Kol'k' uho ti stran štrli?
Kol'ko zrastel si od tal;
kol'k' otrok si svetu dal?
Si še ledih, si oženjen;
h kakšni si boleznī nagnjen?
Znaš voziti auto, moto?
Al razumeš se na foto?
V katerega Boga veruješ?
Kaj še družga v glavi kuješ?
Ali baviš se s polit'ko;
al' se brigaš raj za ritko?
Si v pržunu bil že kterkrat?
Vse si hoče mož zamerkat.

Imaš kakšen znak posebni?
Sralni tvoj opravk - je redni?
Kol'ko si širok čez pas?
Kol'ko imaš na glavi las?
Ktere sprane žlobudraš?
Kaj se družga v glavi 'maš?
Državljenstvo jih skrbi;
če že kdaj si 'mel uši?
Kod si že po svetu klatil?
Si že komu glavo sklatil?
Se na muziko razumeš?
Daleč - kol'ko lahko pljuneš?
Si že kdaj z orožjem streljal?
Kol'ko punc si že zapeljal?
S katero je b'lo najbolj lušnu?
Ktero si največkrat kušnu?
Kakšne druge imaš dobrote?
Ali znaš loviti krote?
Kol'ko časa si na svetu?
Komu si v grehoti svetu?
Kakšen v grlu imaš glas?
Če ta-nor si al' si bas?
Kdo te je na svet pripravil?
Kdo ušesa ti uongavil?
kolk' številka so podplati?
Kakšni sta ti zadnji plati?
Kakšno 'maš po licih farbo?
Kaj te je ob krancel spravlo?
Vse si mož lepo zapiše,
čudno da te ne narise.
Tam stojiš pred njimi nag;
kaj bo s tega - ve sam vrag?
Dohtar suče se krog tebe;
vpraš se: če te kaj zebe?
Mu takoj odgovoriš:
"Gospod dohtar, ne, prav nič".
"Kakšno imaš morda bolezen?"
"Gospod dohtar: revmatizem."
"Si poskušal samomor?"
"Gospod dohtar: še nikol."

"Česa si še vse sposoben?"
"Gospod dohtar: tolčem boben."
"Alkohol imaš kaj v čisli?"
-Ubogi dohtar, kaj vse misli.-
"Gospod dohtar, pijem ga,
samo zase, ne za dva."
"S čim ukvarjaš se drugače?"
"Gospod dohtar; merim hlace."
"Komu? Puncam, moškim, sebi?"
"Gospod dohtar: tudi tebi."
"Kaj si rekel? Ti me tikas?"
"Kaj ni mar: mar ti me vikaš?"
"Jezik za zobe ti krota."
"Gospod dohtar: to je zmota."
"Ti pokažem, kaksna zmota."
"Pokorno javljam, da sem krota."
"Kak si misliš o ljubezni?"
"Kaj - to spada tud' k bolezni?"
"Kaj te briga - odgovori."
"Dohtar, kje, - pri ženi moji?"
"Ne tako-pri ženskah splošno."
-Bog se usmil' - to je neznosno.-
"Gospod dohtar, ženske so:
zame izpolnjeno nebo."
"Piši hitro, moj pisač:
taulih je ta gobezdač.
Živ v nebesa boš šel zdaj,
še zapomnil boš si - kdaj."
"Prosim dohtar prav lepo:
kdaj se to zgodilo bo?"
"Se prezgodaj in prepozno."
Dohtar gleda strašno jezno.
"Gospod dohtar, prosim vas,
kolko trajal bo ta čas?"
"Nič ne skrbi, to že zveš;
v zvezdah piše to, da veš."
Listek tale zdaj obrni,
k stvari se nazaj povrni.

"Gospod dohtar, kaj pa to:
če bi vojske več ne blo?"

"Vojska bila je in bo;
ti pa si zapomni to:
vojska je potrebno zlo."

Jaz pa reveš sem zato.

KAJ ČE VOJSKE VEČ NEB' BLO

Kaj zato, - če reveš si;
spametval se boš tud' ti.
Vojska je potrebno zlo;
kako naprej brez nje bi šlo?
Kdo bi strah organiziral?
Kdo bi hiše nam podiral?
Kdo bi trmo 'z glav izbál?
Kdo uši bi nam redil?
Kdo pospešil bi napredek?
Kdo skrbel za rod bi redel?
Kdaj brez vojske bi z bogatil,
kdor za najdbe se je gatil?;
kdor tovaren kup ima,
kdor slepart drugače zna?
Kdaj bi hraber mož venziral?
kdaj pošten bi se zapiral?
Kdaj bi hčere se oddale?
Kdaj bi babe se kurbale?
Kdaj bi rešil se dolga?
Kdaj bi delal kdo za dva?
Kdaj zakonska bi zveztoba,
do veljave res prišla?
Kdaj bi lumparija ta,
vsa preresetana bla?
Kdaj bi moški se pobrigal,
da bi kuhal, pral in šival?
Kdaj države bi šle k vragu?
kdaj b' z resnico kdo uongavu?

Kdaj bi rihte fulk premenjal?
kdaj bi stare dnarje zmenjal?
Kdaj si še zares zakričal,
če te kdo ni preje zbičal?
Kdaj se narod sporazume?
Ko ga kateri v rebra sune.
Kdaj pri vladi res možje so?
Ko drugačni jo zavozijo.
Kdaj si zadovoljen bil,
če pelinčka prej nisi pil.
Kdaj pa zadovoljen boš?
Nikdar. Vsi smo za v en koš.
To je naša huda zmeta;
istočasno je dobrota.
Zadovoljnost nuca, škodi;
prav tako se jeza sodi.
Ti pa, dragi sorojak:
misli da si korenjak;
stori vedno kar je prav,
pa ostal boš vedno zdrav.
S pametjo ne boš se sprl;
za starostjo boš umrl.

- o o o -

Miloš Sloboda:

NEKAJ RESNICE O JUGOSLAVIJI

Meseca julija 1941. se je razvila po zapadni Srbiji prva vstaja. V tistem času so bile Mihajlovičeve vojaske moči sestavljene iz razpršenih, malih skupin, iz malostevilnih "Glavnih stanov", ki so bili zgrajeni navadno na enem častniku, na dveh ali treh podčastnikih in iz malo vojakov in orožnikov. Največ teh četniških edinic je vodilo politiko čakanja. Ko so koncem julija 1941 partizani osvobodili vso Mačvo in so vzdignili ves narod je mnogo teh četniških edinic znova stopilo v boj proti nemcem brez Mihajlovičevega ukaza in se pridružilo par-

tizanom. Oni, ki so vodili to gibanje na stran partizanom so bili srbski duhovniki in menihi. Pop Vlada Žečević in menih Georgij Bojić, pripor v samostanu na Troноси, sta organizirala oborožene skupine v skladu s partizani. V avgustu 1941. je prišlo med partizani iz Valjeva in četniki iz Cera do popolnega dogovora in sporazuma, ker mnogi niso več sledili Mihajlovičevim navodilom. V septembru istega leta je Žečević povabil svojega starega poveljnika, naj zapusti Staro Goro in se nastani v že osvobojenih krajih Podrinja. Mihajlovič je odklonil in se je izgovarjal, da še ni prišel trenutek za odprti boj proti nemcem. Ta izjava pa Mihajloviča ni zadržala, da je peljal angleškega poročevalnega častnika Hudsona k Valjevu, kjer so operirali Žečevićevi uporni četniki, z namenom, da bi pokazal, kako se bije njegova armada. Malo pozneje pa je Mihajlovič obsodil Žečevića na smrt, ker je začel boj z nemci brez njegovega ukaza. Ta kontumacijska obsodba pa ni onemogočila Žečevića, da je postal minister za notranje zadeve v vladi maršala Tita.

Žečevićev primer je zelo velikega pomena: Ti Mihajlovičevi srbski uporni četniki so bili prvi Titovi partizani.

SESTANKI MED TITOM IN MIHAJLOVIČEM.

V mesecu septembru 1941. je Tito zapustil Beograd, svoj prvi delokrog. V tistem času se je tudi prvič ssel z Mihajlovičem v vasi Stružanik. Mihajlovič je prišel na sestanek z Dragišo Vasičem in polkovnikom Mičičem. Ta sestanek pa ni doprinesel nobenega zaključka, ker se Mihajlovič še vedno držal svojih prepričanj čakanja in je odklonil poziv na takojšnjo vojaško akcijo.

Drugi sestanek med Titom in Mihajlovičem se je izvršil v oktobru 1941. v vasi Brajčca pri gornjem Milanovacu. V tem času je partizanska vstaja zajela že skoro vso zapadno Srbijo, Pomoravje in del Sumadije. Mihajlovič je bil primoran, da popusti in je podpisal s partizani dogovor, po katerem bi bila predana četnikom polo-

vica proizvodnje orožja in streliva, ki so ga dalje tovarne v Užicah, tedaj v partizanskih rokah. Mihajlovič je zahteval, da bi ta dogovor ostal trajen: To dejstvo dokazuje, da je že ob tistem času imel stike z nemškimi "Komisarji" iz Beograda. Toda, ta dogovor je bil objavljen in takoj nato jepo beograjskem radiju srbski quisling Milan Nedić proglasil Mihajlovica kot "Verolomca".

Dva meseca prej, v avgustu 1941. so partizanske edinice iz Kolubarja in Valjeva ujele dva višja orožnika častnika, ki sta bila v nemški službi. Pri enem izmed njih so našli načrt za "očiščenje" zapadne Srbije. "Očistiti je bilo treba seveda partizane, in to bi morali izpeljati nemški osvajalci s pomočjo četnikov vojvode Koste Pečanca in s pomočjo Ljotića, vodje srbskih fašistov, ki bi morali delovati skupno s četniki Draže Mihajloviča.

Dva meseca pozneje se je to nejasno Mihajlovičevo stališče opredelilo in postalo jasno. Prva nemška ofenziva proti partizanom je prišla do svojega razmaha: Dogovor ki je bil sklenjen med partizani in četniki v Brajcu, je bil raztrgan. Mihajlovičevi četniki so napadli v noči iz 1. na 2. novembra partizanski glavni stan v Užicah, kjer je bil v onem času tudi Tito. Mihajlovič je upal, da se bo tem lažje polastil Užic, ker so bili v tistem trenutku partizani zaposleni v odbijanju nemških napadov v jadrarskem in višegrajskem sektorju, kjer so se prvič pojavile v boju italijanske formacije na strani ustašev. Kljub vsemu temu so bili četniki pred Uzičami premagani, in so se partizani polastili obenem še mesta Pozege.

Ko so partizani porazili pri Tometnem polju še "Cersko brigado", najmočnejšo četnisko vojaško edinico, kateri je poveljeval kapetan Račič, je Mihajlovič zaprosil za mir potom angloškega poročevalskega častnika Hudsona, ki je bil prideljen "Gorskemu glavnemu stanu". Partizanske in četniske delegacije, ki so se sestale v Čačku, so sklenile, da se vojna nasprotstva ustavijo, in da se poiščejo četniski častniki, ki so bili krivi tega bratomornega boja.

Proti koncu novembra 1941. so nemci po hudih in krvavih bojih zasedli Užice. Partizani so morali zapustiti zapadno Srbijo, kjer je bila že tedaj partizanska vstaja

zadušana ter se preselili v Bosno in Sanžak. Mihajlovič pa se je zatekel z nekaterimi častniki v zavetišče, ki ga je imel v Rani Gori. Bosanska vstaja pa ga je kmalu in končno prisilila, da je javno pokazal in izrazil svoje načrte in namene, ki jih je do tedaj skrival v veliki tajnosti.

POT K IZDAJI.

V Bosni kakor v Srbiji sami, so vstali po propadu Jugoslavije mnogi vojaški komiteti, ki so od avgusta 1941. naprej organizirali partizanske edinice. Teror, ki so ga širili ustaši, je polagoma vrgeč v boj vse srbske knete, katerim so ustaši grozili s popolnim uničenjem. Med njimi je bilo tudi mnogo bosanskih četnikov. Toda ti četniki, ki so prvi prijeli za orožje proti ustašem, niso imeli nič skupnega s četniki Draža Mihajloviča ali vojvode Pečenaca. Bosanski četniki so se bojevali rame ob ramenu s partizani proti nacistom in ustašem. Noben dogovor jih ni vezal; toda skupno so bosanski četniki in partizani osvobodili v avgustu 1941. Vlasenico, važno prometno središče v vzhodni Bosni.

15. ali 16. avgusta je Mihajlovič odposlal v Bosno enega izmed svojih ljudi - orožniškega poveljnika Dangiča -, ki naj bi prevzel poveljstvo tamkajšnjih četnikov. Mnogo bosanskih lokalnih vodij je odklonilo, da bi se z njimi pogovorili. Drugi so se mu priključili, kakor Babič. To je bil isti Babič, ki je pozneje podpisal skupno s Dangičem pismo, naslovljeno nemškemu vojaškemu poveljstvu v Sarajevu, pismo, v katerem sta oba tovariša potrdila Nemcem, da se četniki ne bojujejo proti "junaški nemški armadi, ampak proti tistim ciganom, ki so nosili ustaško uniformo". Dangič pa je predvsem hotel končati s partizani. V nekem pismu, naslovljenem na Mihajloviča, je zahteval pomoč v vojaki in orožju, da bi - tako se je izrazil - dal vstaji "Naroden značaj".

Mihajlovič je čakal z vojno proti partizanom, da bi medtem Nemci popolnoma zadušili vstajo v zapadni Srbiji. Ker pa se ni čutil zadosti močnega in gotovega

napram partizanom, je dovolil, da so njegovi četniki po svoji volji sklepali lokalne dogovore s partizani.

Nemci so končno zmagali v zapadni Srbiji in njih predstavniki so zopet dvignili glavo. Ko so partizani izgubili Užice, so ti agenti dokazovali po vsej Bosni, da je edini način, da se rešijo partizani pred nemško in ustaško osveto, ta, da prestopijo med vrste četnikov. Ljudstvu pa, ki je ostalo zvesto svojim tradicijam, so predstavljali partizane kot sovražnike vere in družine. Ta propaganda ni ostala brez posledic. Mlačni ni boječi so zapustili partizane in se priružili četnikom.

Med tem časom se je Dangič pogajal z nemci. V oktobru 1941. je že dobil iz Beograda ukaz, da sprejme pod svojo oblast vso vzhodno Bosno po istem načinu in v istem režimu kot Nedič v Srbiji. Tega načrta pa Dangič ni ni mogel izpeljati, ne da bi popolnoma iztrebil partizane nov. Padeč partizanskih Užic mu je dal v to povod in priliko; Nemci pa so se tako od svoje strani posluževali Mihajlovičevih ljudi, da bi od znotraj strli bosansko ustajo.

Koncem novembra 1941. je polkovnik Božko Todorovič prišel do prijateljskih odnošajev z Italijani, in je od njih dobil v oblast Fočo, Gorazd in Cajnico s pogojem, da ne bo napadal italjanske vojske. Na ta način so pripomogli Italijanom, da so lahko ubranili Plevlje pred napadi črnogorskih partizanov. Te vezi med Italijani in Todorovičem so se še bolj potisnile, ko je slednji v januarju 1942. podpisal z Italijani svoj znani dogovor, po katerem bi morali njegovi četniki v zvezi z Italijani pomagati pri vzdrževanju "Reda in miru" v vseh krajih, ki so jih Italijani zasedli. Od svoje strani pa so se Italijani zavezali, da bodo četnike zakladali z orožjem, strelivom in prehrano. Tem dogovorom je predsedoval Jevdjevič, dobro znan afarist, stari poslanec J.N.S. (Jugoslovanske narodne stranke katere vodja je bil Peter Zivković). Mihajloviča so obvestili o teh pogovorih in on jih je potrdil. V zapaščini Božka Todoroviča, ki je bil pozneje ubit, so našli prepis obveščanja, ki je bil naslovljen na Mihajloviča, v katerem ga je med drugim

obveščal, da je Dobroslav Jevdjevič prispel iz Italije s "zelo interesantnimi predlogi". Da bi se bolj utrdil svoje politično stališče v Bosni in Hercegovini, je polkovnik Todorovič javil "Gospodu ministru", da so objavili po radiju iz Londona, kako je rodoljub Dobroslav Jedjevič došel v svoj izvolitveni kraj, da bi se bojeval s svojimi ljudmi proti sovražniku.

Medtem ko se je Todorovič dogovarjal z Italijani "Za vzdrževanje reda in miru", so Nemci pripravljali drugo ofenzivo proti vzhodni Bosni.

Polkovnik Dangič je ukazal, v januarju 1942. četnikom, da naj se ne zoperstavljajo Nemcem, ampak da naj se umaknejo v gozdove.

(dalje prihodnjič)

- - -

Pavle Gorkič:

"NAŠI ZVEZDI"

"Naša zvezda" vstala je
v tujini - nam izgnancem;
zasveti le, ne vtrni se
od doma nam pregnancem.

Kakor kazala v Betlehemu
ti modrim pot si pravo,
tako pokaži zdaj nam vsem
domovine naše slavo.

In sveti nam v bodoče dni
ti "zvezda" nam v tujini,
in v srcih naših plamen vžgi
za žrtve domovini.

- * -

Vladimir Pahor:

P A R T I Z A N

Čez noč se je rodil ob sončnem vzhodu se je prebudil, ter pojavil na strminah Nanoza prvi neznan Partizan.

Res čuden začetek, hrabrost nekaka brezbriznost, jeklen značaj, upanje v bodočo skupno domovino je imelo bratski smoter - - - bogato je obrodilo. -

Prva kri, ki se je prelila za zgraditev nove domovine je klicala, brate Slovane
na osveto!

Pojavljali so se tu pa tam, končno kot marljivi mravljinca, dospeli na skupno mravljišče, vsi onakega mišljenja, vsi z enim idealom zamislijo, da jih terja dom.

Narava je čuvala junake, dnevno delo požrtvovalnosti je bilo nepopisno, ponoči pa kot notopirji so obletavali, ter širili svoje mreže med vsem slovenskim narodom.

Partizanka! Slovenska mati, slovensko dekle o vašem junaštvu, dale boste zgodovinarjem novega gradiva; ponosni smo pred vsem svetom, da smo sinovi Slave, sinovi slovenske matere!

Partizan! Ne bo mogel dovolj opevat hrabrosti pesnik, ter opisat pisatelj, pero ne bo znalo zapisati vsega junaštva, vsega trpljenja; skrival si se v senik za plot v grm pod vodo in kadar skrivališča ni bilo več, postal si krtina na golem pašniku. -

Bliža se dan plačila in uresničena bo misel pevca "Od Urala do Triglava".

- - - - -

IZREKI VELIKIH MOŽ

- Premoženje moramo nositi v glavi in srcu, a ne v žepu.
- Nesloga je vedno in povsod upanje in zmaga tujca.
- Kdor živi za velike ideje, kdor zanje žrtvuje tudi življenje, ta je velikan.
- Nebo nikdar ne pomaga onemu, kdor noče delati.
- Najboljši je oni, od katerega ima narod korist.

Z A K R A T E K Č A S

Trije tovarisi, letovišcarji, so vsi trudni dospeli ob 11. uri zvečer v hotel. Kakšna smola! Dvigalo je bilo v obratu samo do devete ure; sobe pa, katere jim je vratar oddal za prenočišče, so bile v 38. nadstropju ... Kaj napraviti sedaj? "Pa se oglasi eden izmed njih: Vsak eno povestico moramo povedati med potjo; tako bo čas hitroje minil in utrujenost ne bo tako občutna. Idealna zamisel, pritrđita tovariša. Kateri začne prvi?"

Počasi so se dvigali... deveto, deseto, štirinajsto nadstropje... prvi je končal s pripovedovanjem humoristične vsebine. Povzame besedo drugi: "Napeta detektivska črtica!" Korak je postajal bolj čvrst... 24. nadstropje. Sedajpa pride na vrsto tretji... "Začnislilita tovariša!" Bi začel, toda povest je tako žalostno vsebine, da si vama je ne upam povedati... S tem je radovednost le še povečal. Moraš! kar na dan z besedo... 28. 29. 30. nadstropje.... ta pa je še vedno molčal. Tedaj pa sta tovariša zdijvala: Začnesh ali pa te traščiva dol!... Obstal je. "Ce že hoceta, vama je vseeno povem, toda - grozna je: Ključe smo pozabili pri vratarju....."

- * -

Albin Tavčar:

AKO SE POMOTOMA OBRNE DVE STRANI

Frkolinov Jurčec je bil v drugem ljudskem razredu. Neki dan mu da učitelj čitati na glas Zgodbo Svetega pisma in sicer poglavje, ki govori o zemeljskem rajju ali paradižu. Ko je pa inel obrniti stran, je ubogi Jurcec obrnil kar dve in poslušajte kaj je prišlo ven!

Jurec čita: "In Bog je rekel Adamu: Človeku je težko biti sanemu in ustvariti ti hočem družico, ki, (tukaj Jurcec obrne dve strani in nadaljuje o Noctovi

barki) naj bo 400 čevljev dolga, 90 čevljev visoka, ter namazana zunaj in znotraj s smolo."

- - - -

A. Tavčar:

KDOR LJUBI NEVARNOST.

Oficir podučuje rekrute ter jim skuša ucepiti v glavo in sicer, kako nekaj velikoga je ljubezen do domovine in kakšen junak je tisti, ki se radi nje podaja v vsakovrstno nevarnost ne glede na lastno osebo.

"Vsak izmed vas - pravi oficir - si mora želeti, da je v vojnem času tam, kjer se krogle najbolj goste".

Na koncu se je hotel prepričati o uspehu svojega poduka ter vpraša onega: "Ti Tone, ko bodeš v vojski, kje želiš da bi bilo tvoje mesto?" - "Eh, gospod oficir, tam v rezervi na kakem vozu, ki prevaja municijo, ker so tam kugle ona pri drugi" - odvrne korajžno Tone Nebodigatreba.

- - - -

Antun Lukić:

ZORA JASNA.

Zora jasna i bistra rudi

Hrvatski, Slovenski i Srbski narod budi.

U mutnom, plavom Jadranu,

U gorućem i slobodnom Balkanu!

Teška i grozna hrana hrani

Slovanskoga vojnika koji u tuje zemlje brani:

Ime svoje i svoga roda,

Bez da vidi put svojega hoda!..

Majko mila, Majko draga kako si?

Sinka tvoga, trazi dan za danom ti,

On te vijerno ljubi:

Grana stabla, ka nikada se izgubi.

Zora jasna i bistra rudi,

Cieli svijet ju gleda i sudi.

MALO ANGLEŠČINE.

Kratka slovensko-angloška slovnica.

Angleška abeceda ima 26 črk: A(ej) - B(bi) - C(si) - D(di) - E(i) - F(ef) - G(dž) - H(ejč) - I(aj) - J(čžej) - K(kej) - L(ol) - M(em) - N(en) - O(o) - P(pi) - Q(kju) - R(ar) - S(es) - T(ti) - U(ju) - V(vi) - W (dablju) - X(iks) - Y(uaj) - Z(zet).

A, E, I, O, U, so samoglasniki; vsi drugi so soglasniki.

Važno pravilo: Vsak mora znati abecedo na pamet. Izgovarjava je važna ker se vedno rabi pri takozvanem črkovanju (spelling); na pr.: mother (mati) se črkuje tako:

M - O - T - H - E - R izgovarjajoč vsako črko za-
em - o - ti - ejč - i - ar se. To je potrebno zato, ker v angleščini je dosti besed, v katerih se ne izgovarjajo vse pisane črke.

Nauči se črkovati sledeče besede: mother, father, aunt, sister, table, house, king, soldier, light, pencil.

Samostalnik. Angleški samostalniki so moškega ali pa ženskega spola, pred katere se vedno stavi, za oba spola enako členico, THE (de). - The mother, the father. Zraven določne členice THE, se rabi tudi nedoločna členica A oziroma AN. "A" se stavi pred besede, ki začnejo s soglasnikom; "AN" pa se stavi pred besede, ki začnejo s samoglasnikom. - A street, A bed, AN American, AN office.

Pridevnik. Angleški pridevnik je enak za vse spole, na pr.: GOOD (dober, dobra, dobro). GOOD boy, GOOD girl.

Nauči se na pamet sledeče besede:

THE MOTHER (de modor) mati, THE FATHER (de fador) oče,
THE AUNT (de aunt) teta, THE SISTER (de sister) sestra
THE TABLE (de tobl) miza, THE HOUSE (de hauz) hiša.

